

Könyvtárhasználati óra

A címben szereplő elnevezés kissé szokatlannak tűnhet, azonban a „könyvtárhasználat” szó annyit elárul, hogy a könyvtárban megtartott óráról vagy foglalkozásról van szó, melyre az általános iskolai irodalmi tanterv órakerete adott lehetőséget. A tantervben Könyv-könyvtár alcímmel néhány soros követelmény is található. Nem is annyira rendhagyó könyvtári irodalomóra ez, hanem a könyvkölcsönzés, a katalógusok, a könyvtár használatának gyakorlati alkalmazása, s nem utolsósorban, sőt ez az egyik célkitűzése, az olvasási kedv felkeltése azokban a tanulóknak, akik még csak ritkán, rendszertelenül olvasnak, és az olvasási kedv fenntartása, esetleg fokozása azoknál, akik már folyamatosan, rendszeresen olvasnak, s kölcsönöznek könyveket. Tulajdonképpen a könyvtárban tartott minden szaktárgyi órának az volna a feladata, hogy – elsősorban a szaktárgyhoz kapcsolódó – könyvek iránti érdeklődés felébresztésével, a tanulók kedvet kapjanak az olvasásra. Így később talán a szakmai jellegűn kívül, más témájú könyveket is el fognak olvasni. Igaz, a gyermekek a kölcsönzés alkalmával a könyvtárostól kapnak segítséget a betűrendes és a raktári katalógus használatához, értesülnek a könyvtári rendről, szokásokról, azonban a könyvről, a könyvtár használatáról átfogó, rendszerezett ismertetést, konkrét gyakorlati feladatokat inkább ilyen órákon kapnak.

Az 5. osztállyal az első félévben tartottunk könyvtárhasználati órát a Községi Könyvtárban. Az iskola egyik tanára volt a könyvtáros. Az óra menetét előre megbeszéltük. A könyvtár kisebb helyiség volt, így nem fértek be asztalok. A tanulók keveset írtak, csupán annyit, hogy feljegyezték a füzetükbe a feladatokat. A tanulók már az óra elején kisebb csoportokban helyezkedtek el.

Az óra bevezető részében a könyvtáros ismertette a könyvtár állományát, szólt arról, hogy hol találhatók a szépirodalmi, ismeretterjesztő művek, a kézikönyvtár, valamint az ifjúsági regények. Beszélt a könyvtár rendjéről, majd a könyvkölcsönzésről és a katalógusok használatáról. Mindenkinél adott egy katalógus-cédulát, s elmagyarázta, hogy a szerző, a cím és a raktári jelzet alapján hogyan kell a könyvet kikeresni a katalógusból, majd a katalóguscédula alapján a polcra.

A könyvtáros kérdéseket tett fel a tanulóknak, kötetlenül beszélgetett velük:

- A szabad időtökből mennyit töltötök el olvasással?
- Milyen témájú könyveket szerettek olvasni?
- Milyen könyvet olvastok jelenleg?
- Ha olyan műveket szeretnétek elolvasni, amelyekről hallottatok, hogy érdekes, izgalmas, s eddig még nem tudtatok hozzájutni, sőt itt a könyvtárban sincs meg jelenleg, lehetőség van arra, hogy megrendeljük.

Mindjárt fel is írt egypár tanuló által kért könyvcímet. A gyermekek (ki-ki egyénileg) így tudták, hogy kívánságukat figyelembe veszik és teljesítik is. A beszélgetés után A magyar nyelv értelmező szótárának, a Helyesírási tanácsadó szótárának, s a Magyar irodalmi lexikonnak a használatáról – a rövidítésekről és a jelekről – szóltam a tanulóknak úgy, hogy egy kiválasztott címszóhoz tartozó rövidítéseket, jeleket s a címszó többféle jelentését beszéljük meg.

Ezután mondtam nekik:

- Az óra elején hallottakat most kissé játékos formában fogjuk gyakorolni. A feladatokat csoportmunkában oldjátok meg!

A gyakorlatok ezek voltak:

1. cs. Keressétek meg a katalógusban, azután a könyvek között a felsorolt műveket!

Defoe: Robinson:

Illyés Gy.: Hetvenhét magyar népmese

Fekete S.: Így élt a szabadságharc költője

2. cs. Ugyanaz, mint az előbbi.

Fekete I.: Tüskevár; Téli berek

Lengyel D.: Régi magyar mondák

Dickens: Twist Olivér

3. cs. Válasszál ki az ismeretterjesztő állományon belül egy-egy könyvet a természettudomány, művészet, sport és a történelem témakörből, s keresd meg a katalógusban!

4. cs. A magyar nyelv értelmező szótárából keressétek ki a mese, a monda, a mítosz szavakat! Olvassátok fel a jelentését!

5. cs. Nézzétek meg a Helyesírási tanácsadó szótárban, hogyan kell helyesen írni a minden- nap, szabad nap, harkály, papagáj, ölyv, mályva szavakat!

6. cs. Keressétek ki a Magyar irodalmi lexikonból a lat irodalomelméleti fogalmakat!

Amikor már dolgoztak a tanulók, a könyvtárossal közöttük járkáltunk, s ha szükség volt, segítettünk nekik a katalóguscédula vagy a könyv kikeresésében. A 3., a 4. valamint a 6. csoportnak kellett többet segíteni. Mikor a tanulók elkészültek a feladattal, bemutatták a kikeresett könyveket, felolvasták a szavak jelentését. Ha maradt még valamilyen fogalom, amit nem értettek meg, tisztáztuk. Ezt követően röviden értékeltük a csoportok teljesítményét, de nem osztályoztunk. Természetesen nem marasztaltuk el azt a csoportot, amelyik kissé nehezebben birkózott meg a feladattal, hanem csupán pár szavas megjegyzést fűztünk a munkájukhoz. Nem akartuk elvenni a kedvüket attól, ami az egyik cél is volt az órán, hogy oldottabb légkörben ismerkedjenek meg a könyvek állományával, a katalógusokkal, a könyvtár használatával. A sikerebben szereplő csoportokat pedig megdicsértük.

Az óra befejező részében a tanulók böngészhettek, keresgélhettek a könyvek között, majd ismét a könyvtáros szólt hozzájuk:

- Ezek után, ha majd jöttök könyvet kölcsönözni, bizonyára könnyebben el tudtok igazodni a katalógusokban, a könyvek között. Egy-két könyv talán meg is tetszett az órán.
- Akik még nem könyvtári tagok, s most néhány mű felkeltette az érdeklődésüket, és ki szeretnék kölcsönözni, beiratkozhatnak a könyvtárba.
- Kik szeretnék beiratkozni?

Több tanuló jelentkezett. Nem kampány jelleggel, agitálással akartunk újabb könyvtári tagokat szervezni, ezért nem is óra elején kérdeztük meg a tanulókat, hanem azt szeretnénk volna elérni, hogy saját érdeklődésüktől indítva kerüljenek közelebb a könyvhöz, s iratkozzanak be a könyvtárba, ha még eleinte nem is fog mindenki rendszeresen olvasni, csak időnként. Azoknál a tanulóknál pedig, akik rendszeres olvasói a könyvtárnak, célunk volt a könyvek, az olvasás iránti érdeklődés fenntartása, esetleg fokozása.

A második félévben is lehet az 5. osztályban egy könyvtárhasználati órát tartani. A felsőbb osztályokban szintén lehet tervezni ilyen jellegű órákat, csak más (az osztály tantervi anyagához is kapcsolódó) feladatokkal és bővülő könyvtárhasználati ismeretekkel.